ਠਾਂਗਜਾਮ ਅਰੁਣਕੁਮਾਰ
ਬਨਾਮ
ਯੁਮਖਮ ਇਰਾਬੋਤ ਸਿੰਘ & ਓਰਸ.
(2023 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4179-4180))
ਅਗਸਤ 23, 2023
[ਡਾ. ਧਨੰਜ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ ਅਤੇ
ਪਾਮਿਦੀਘੰਟਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਘਾ*, ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ: ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਓਰ.7, ਰ.11 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸ.83(1)(ਸੀ), ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 – ਸ.83(1)(ਸੀ) – ਅਨੁਪਾਲਨਾ, ਕੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ:

ਫੈਸਲਾ: ਸ.83(1)(ਸੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਜੇਕਰ ਕਾਫੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੈ – ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਮੀ ਸੁਧਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਤਿਆਪਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ – ਇਸੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਜਿੱਥੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚ ਹਨ – ਹਾਲਾਂਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸ. 83(1)(ਸੀ) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਟੀ.ਐਮ. ਜੇਕਬ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਪੌਲੋਸ (1999) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 274 : [1999] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 659 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ.

ਜੀ.ਐਮ. ਸਿੱਦੇਸ਼ਵਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ (2013) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 776 : [2013] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1107; ਏ. ਮੰਜੂ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਵਰਾਜ ਰੇਵੰਨਾ (2022) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 269 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਓਹ. ਐਸ.ਜੇ.ਏ.ਆਈ.ਆਰ.ਬੀ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਐਸ. ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ & ਹੋਰ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1964 ਐਸ.ਸੀ 1027 : [1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 213; ਪੁਖਰਾਮਬਾ ਸ਼ਤਮਧਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੈਰੇਂਬਮ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ @ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਸਿੰਘ 2016 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਮਣੀ 30; ਮੈਰੇਂਬਮ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ @ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੁਖਰੇਮ

ਸਰਚਤਾਂਦਰ ਸਿੰਘ (2017) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 487 : [2016] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 687; ਲੋਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਪਣੇ ਜਨਰਲ ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਹੋਰ (2014) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 9 : [2018] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 892; ਪੀ.ਏ. ਮੁਹੰਮਦ ਰਿਆਸ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਰਾਘਵਨ (2012) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 511 : [2012] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 66 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4179-4180 ਦੇ 2023।

ਮਣੀਪੁਰ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੰਫਾਲ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 11.04.2023 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਐਮ.ਸੀ(ਈ.ਆਈ. ਪਿਟ.) ਨੰਬਰ 67 ਅਤੇ 135 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ।

ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮਿਸ ਰਾਜਕਮਾਰੀ ਬੰਜੂਈ, ਡੇਵਿਡ ਅਹੋਂਗਸੰਗਬਾਮ, ਬੀ ਆਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਸ ਗੁਨਾਬੰਤਾ ਮੇਤੇਈ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੇਸ਼ ਇਨਾਮਦਾਰ, ਜਾਵੇਦੁਰ ਰਹਮਾਨ, ਹਰਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਲਈ।

ਸ਼ਾਦਾਨ ਫਰਾਸਤ, ਮਿਸ ਵਰੀਸ਼ਾ ਫਰਾਸਤ, ਅਮਨ ਨਕਵੀ, ਹਰਸ਼ਿਤ ਆਨੰਦ, ਮਿਸ ਹ੍ਰਿਸ਼ਿਕਾ ਜੈਨ, ਮਿਸ ਨਤਾਸ਼ਾ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਮਿਸਿਜ ਮੇਗਰੇਂਕਾ ਕੁਕਰੇਜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੀ

ਪਾਮਿਦੀਘੰਟਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਘਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਮਣੀਪੁਰ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 11.04.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਉੱਠੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ 7 ਨਿਯਮ 11 ਅਧੀਨ ਅਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੈ।

ਤੱਥ:

2. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 15-ਵਾਂਗਖੇਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1, ਅਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 24 ਦੇ 2022 ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 80, 80ਏ, 81, 84 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 100(1)(ਡੀ)(iv) ਅਤੇ 101 ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਅਧੀਨ। ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਕਰਜ਼ਾ ਵਿੱਤੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿੱਤੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੇਰਵੇ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ।

3. ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਆਰਡਰ 7 ਨਿਯਮ 11 ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 151 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 86 ਅਧੀਨ ਦੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਸਨ – (i) ਕਾਰਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ/ਟ੍ਰਾਇਬਲ ਮੁੱਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ; (ii) ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 83 ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਬਿਆਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ; ਅਤੇ (iii) ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 81 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਫਾਰਮ-25 ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 83 ਅਧੀਨ ਰੂਲ 94A ਆਫ ਦ ਕੰਡਕਟ ਆਫ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼, 1961 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ।

4. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਆਰਡਰ 7 ਨਿਯਮ 11 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ – (i) ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚੁੱਕਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਕਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਬਲ ਮੁੱਦਾ ਹੈ; (ii) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 81(3) ਦੀ ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚ. ਸੁਬਰਾਓ ਬਨਾਮ ਮੈਂਬਰ, ਚੋਣ

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ & ਓਰਸ6, ਅਤੇ ਇਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁਖਰੇਮ ਸ਼ਰਤਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੈਬਮ ਬਿਹਾਰੀ ਸਿੰਘ7 ਪਾਤਰਾ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੈਬਮ ਬਿਹਾਰੀ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੁਖਰੇਮ ਸ਼ਰਤਚੰਦਰ ਸਿੰਘ8 ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ "ਅਸਲ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਾਪੀ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ "ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਾਪੀ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 81(3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

5. ਇਹ ਦਾਵਾ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ਦੇ ਆਮ ਸਕੱਤਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ & ਹੋਰਾਂ9 ਵਿੱਚ, ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦਲੀਲਾਂ:

6. ਮਿਸਟਰ ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਦੋ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ, ਅਰਥਾਤ ਕਾਰਨ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 81(3) ਅਧੀਨ ਚੋਣ ਯਾਚੀਕਾ ਦੇ ਅਟੈਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਵਿਕੱਲਪਿਕ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਯਾਚੀਕਾ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1)(ਸੀ) ਦੀ 'ਲਾਜ਼ਮੀ' ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਯਾਚੀਕਾ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, "ਯਾਚੀਕਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"।

7. ਮਿਸਟਰ ਦੇਵਦੱਤ ਕਾਮਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲ ਉੱਤੇ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਚੋਣ ਯਾਚੀਕਾ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਭਰਨ ਲਈ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਾਦਨ ਫਰਾਸਤ, ਚੋਣ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਝਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਫਰਾਸਤ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੀ.ਐਮ. ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ10, ਅਤੇ ਏ. ਮੰਜੂ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਜਵਲ ਰੇਵੰਨਾ11 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫਾਰਮ-25 ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਨਾ-ਦਾਖਲਾ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰਯੋਗ ਖਾਮੀ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

8. ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਇਕੋ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1)(c) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਆਰਡਰ 7 ਨਿਯਮ 11 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ:

9. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਾ ਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1)(c) ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਜ਼ੋ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

10. ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 83 ਅਤੇ 86 ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 15 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

"83. ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮਗਰੀ — (1) ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ—

(ਅ) ਉਹਨਾਂ ਮੁੱਖ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨਿਰਭਰ ਹੈ;

(ਬ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਪੂਰਾ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਥਾਨ; ਅਤੇ

(ਸੀ) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1908 (1908 ਦੀ 5) ਵਿੱਚ ਪਲੀਡਿੰਗਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਦਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਥ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਤਿਆਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

86. ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ — (1) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 81 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 82 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 117 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 15: ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਤਿਆਪਨ — (1) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਨਯਥਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ, ਪੈਰ ਤੇ ਸਤਿਆਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(2) ਸਤਿਆਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰਬੱਧ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀ ਸਤਿਆਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਸਤਿਆਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(3) ਸਤਿਆਪਨ ਨੂੰ ਸਤਿਆਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਇਹ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਤਿਆਪਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰੇਗਾ।"

11. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਟੀ.ਐਮ. ਜੇਕਬ ਬਨਾਮ ਸੀ. ਪੈਲੋਸ1 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 81(3) ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 81 ਅਤੇ 83 ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਮੰਤਵ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 86 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਖਾਰਜੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰਯੋਗ ਖਾਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ:

"38. ... ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦਾ ਕਾਫੀ ਸਪਸ਼ਟ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਵਰਗਾਂ

ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ — ਉਹ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 86(1) ਅਧੀਨ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 81(3) ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 83(1) ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 83 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 81 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੀ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁਲਕਰਾਜ ਰਾਧੇ ਸ਼ਿਆਮ, (1964) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 573 ਅਤੇ ਛ. ਸੁਬਾਰਾਓ, (1964) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 213 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਨੁਪਾਲਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਧਾਰਾ 83 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਲਾਜ ਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਅਧੀਨ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

12. ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ. ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪੀ.ਏ. ਮੁਹੰਮਦ ਰਿਆਸ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਰਾਘਵਨ 13, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਹੈ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮ-25 ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਇਲਜ਼ਾਮ, ਆਮ ਤਸਦੀਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੋ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਇਲਾਜਯੋਗ ਨੁਕਸ ਹੈ। ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟਦਿਆਂ ਮਾਮਲਾ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੱਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਦਾਹਰਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੀ ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"1. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਖ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਿਵਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 1908 ਦੇ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 15(4) ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ (ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖਿਲਾਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਚਾਲਾਨਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 83(1) ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਡੇਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀ.ਜੀ. ਮੁਹੰਮਦ ਰਿਆਸ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਕੇ. ਰਾਘਵਨ, (2012) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 511 ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੁਝਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸੀਮਿਤ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ।

2. ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਜੋ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਾਪਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਲਫਨਾਮਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨਿਯਮਾਂ, 1961 ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਧਾਨਿਕ ਫਾਰਮ 25 ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਫਾਰਮ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਾਮੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮਾ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਹ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

22.ਨਿਯਮ 15 ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੁਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਲੇਂਟ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਪਲੇਂਟ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ "ਵੀ" ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਈਡਸਵਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ—ਇੱਕ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ?

23. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1) ਦੀ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਾਫ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸੀਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 15 ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ "ਵੀ" ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਲੇਂਟ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਹਲਫਨਾਮਾ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਮੁਕੰਮਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ।

25. ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1)(ਸੀ) ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਜਦਕਿ ਸੀਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮੱਰਥਨ ਵਿੱਚ "ਵੀ" ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਆਰਡਰ 6 ਨਿਯਮ 15(4) ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਦੋਵੇਂ ਕਾਫੀ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1)(c) ਦੀ ਸਾਫ ਭਾਸ਼ਾ ਇਹ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਲਫਨਾਮਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਲੋੜ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 83(1)(c) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

37. ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਫਾਰਮੈਟ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮੈਟ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵੀ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਖਾਮੀ ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

38. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਪੋਨਾਲਾ ਲਕਸ਼ਮਾਇਆਹ ਬਨਾਮ ਕੋਮੁਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੈੱਡੀ, (2012) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 788 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮੈਟ ਅਨੁਸਾਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ। ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸੀ:

"28. ... ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾ ਫਾਰਮੈਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਲੋੜ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਸਾਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਤਰਕ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਏ. ਮੰਜੂ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਜਵਲ ਰੇਵੰਨਾ(ਉੱਪਰੋਕਤ), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਫਾਰਮ 25 ਵਿੱਚ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

“26. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਫਾਰਮ 25 ਦੀ ਗੈਰ-ਜਮਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਪੋਨਾਲਾ ਲਕਸ਼ਮਾਇਆਹ ਬਨਾਮ ਕੋਮੁਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੈੱਡੀ, (2012) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 788 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਜੀ.ਐਮ. ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ, (2013) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 776, ਵਿੱਚ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਸਰਾਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੀ.ਐਮ. ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ, (2013) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 776, ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ, ਤਾਂ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਤ ਹਲਫਨਾਮਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ,

ਤੱਥਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਫਾਰਮ 25 ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਠੀਕ ਕਰਨਯੋਗ ਖਾਮੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਾਰਮ 25 ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਦੋਨੋ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਜੱਜ ਭਾਵ ਪੋਨਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲਕਸ਼ਮਈਆ ਬਨਾਮ ਕੋਮੂਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੈਡੀ, (2012) 7 SCC 788 ਵੀ ਬਤੌਰ ਜੀ.ਐਮ. ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸੰਨਾ ਕੁਮਾਰ, (2013) 4 SCC 776, ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਹੀ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਇਹ ਤੱਥ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

14. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਧਾਰਾ 83(1)(ਸੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਾਫੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਮੀ ਸੁਧਾਰਨਯੋਗ ਹੈ, ਲੋੜੀਂਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

15. ਇਸ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਚਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਚਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹਲਫਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1)(ਸੀ) ਅਧੀਨ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਹੋਈ ਹੈ।

16. ਅਸੀਂ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 83(1)(c) ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖੋਜ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧਾਰਾਮ ਸਤਲਿੰਗੱਪਾ ਮੇਤਰੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰੇਵਨੱਪਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵੀ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

17. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 11.04.2023 ਨੂੰ MC (ਐਲ. ਪੇਟ.) ਨੰਬਰ 67 ਆਫ 2022 ਅਤੇ MC (ਐਲ. ਪੇਟ.) ਨੰਬਰ 135 ਆਫ 2022 ਵਿੱਚ ਉੱਠੇ C.A. ਨੰਬਰ 4179-4180 ਆਫ 2023 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

18. ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਉਣਗੇ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate